

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2015|040 VAN 11 SEPTEMBER 2015

OVER DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 10 JULI 2015 OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE HERENWONING DHANIS IN ANTWERPEN

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 11 september 2015 volgende advies uit:

1. Op 10 juli 2015 ontving de VCOE een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed betreffende de voorlopige bescherming als monument van de herenwoning Dhanis, Maria-Henriëttalei 1 in Antwerpen. De bescherming gebeurt op basis van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.
2. De commissie spreekt zich in voorliggend advies uit over volgende documenten die de commissie ontving in het kader van de adviesvraag over de voorlopige bescherming: (a) het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de herenwoning Dhanis en de bijhorende bijlagen, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het inhoudelijk dossier met omgevingsplan.

Het beschermingsdossier bevat geen lijst met de cultuuroederen die integrerend deel uitmaken van het beschermd monument, met in het bijzonder de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen.

3. De commissie erkent de erfgoedwaarde van de woning en vindt het positief dat de woning (met inbegrip van het koetshuis), de open binnenplaats en de tuinmuur met poort als één geheel worden beschermd en opgenomen in het ministerieel besluit.

De commissie ondersteunt artikel 1 van het ministerieel besluit waarin vastgelegd wordt dat de herenwoning Dhanis wordt beschermd als monument wegens de stedenbouwkundige, historische, architecturale, artistieke en culturele waarde. De commissie staat tevens positief ten aanzien van de voorgestelde afbakening van het beschermd monument zoals vastgesteld op het bijgevoegd plan van het ministerieel besluit.

De commissie merkt op dat de voorlopige bescherming van woning Goffaerts in Leuven - een neogotische woning daterend van het einde van de negentiende eeuw – onder meer is gebaseerd op de 'esthetische waarde' van het pand. Het recente besluit tot voorlopige bescherming van woning Goffaerts verwijst onder meer naar *'het open zicht op de half-vrijstaande neogotische woning en op de ruime stadstuin met bakstenen tuinmuur...'*. De esthetische waarde van woning Dhanis wordt niet omschreven, hoewel een zeer gelijkaardige situatie en context kan worden vastgesteld bij de beschrijving van de architecturale waarde: *'De door pilasters gelede tuinmuur sluit aan bij het neoclassicistisch geheel en de plataan tussen het koetshuis en de tuinmuur vormt een beeldbepalend groenelement in de straat.'*

Het is voor de commissie onduidelijk hoe in dit geval de 'erfgoedwaarden' ten opzichte van elkaar worden afgewogen.

4. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de stedenbouwkundige, historische, architecturale, artistieke en culturele waarden die de bescherming verantwoorden en beschrijft uitvoerig de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen die de woning typeren.

De beschrijving heeft aandacht voor het exterieur van de woning, het later toegevoegde koetshuis, de aan de woning grenzende tuinmuur met poort en binnenplaats, de planindeling en

het interieur.

De plataan die bij de beschrijving van de 'architecturale waarde' wordt omschreven als '*een beeldbepalend groenelement in de straat*' en tevens is opgenomen in de fotoregistratie wordt niet opgenomen als erfgoedelement. Op basis van het inhoudelijk dossier kan niet afgeleid worden wat de waarde is van deze boom. De commissie vraagt dit verder te onderzoeken en in functie daarvan de beschrijving van de erfgoedwaarde en de beschrijving van de erfgoedelementen op elkaar af te stemmen.

In de fotoregistratie is de waterpomp, die gesitueerd is tegen de buitengevel van het koetshuis, opgenomen. Dit element wordt niet nader omschreven als erfgoedelement.

Het is voor de commissie onduidelijk waarom de tweede bovenverdieping van de woning niet expliciet wordt meegenomen in het beschermingsbesluit.

5. De beheersdoelstellingen zijn opgenomen in artikel 3 van het beschermingsbesluit. De bescherming beoogt het behoud van de erfgoedkenmerken en –elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Volgende doelstellingen worden geformuleerd: 1° de configuratie en unieke ensemblewaarde van het geheel (woning, koetshuis, open binnenplaats en tuinmuur) dienen te worden gerespecteerd, 2° de binnenplaats blijft behouden als binnenplaats, 3° de neoclassicistische en eclectische buitenarchitectuur blijft behouden, 4° de planindeling van souterrain tot en met de eerste bovenverdieping wordt gerespecteerd, 5° de aankleding en inrichting van de vertrekken op de begane grond, de bel-etage en de eerste bovenverdieping blijven behouden.

De commissie ondersteunt de doelstellingen, maar vraagt nog een verduidelijking van artikel 3. '*De aankleding en inrichting*' van het souterrain moeten volgens art. 3 niet behouden blijven. In art. 2 wordt voor het souterrain onder meer verwezen naar 'pitch-pindeuren' en een vloer van steengoedtegels. Het is onduidelijk waarom deze elementen niet worden meegenomen in de doelstellingen.

6. De commissie vindt het positief dat het beschermingsbesluit in artikel 4 uitvoerig ingaat op de bijzondere voorschriften tot instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument. De voorgestelde voorschriften worden door de commissie ondersteund.
7. In artikel 5 van het beschermingsbesluit wordt een overzicht gegeven van de toelatingsplichtige handelingen. Daarbij wordt een opdeling gemaakt tussen de percelen opgenomen in de bescherming, het interieur van de herenwoning en het koetshuis.

Er is onder meer een toelating van het agentschap nodig om de bomen die in het beschermingsbesluit zijn opgenomen te vellen, beschadigen, alsook handelingen te stellen die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm tot gevolg kunnen hebben van bomen en struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit. De commissie wijst erop dat de plataan die in het beschermingsbesluit wordt beschreven door dit voorschrift wordt gevat. De erfgoedwaarde van de plataan is evenwel onvoldoende duidelijk aangetoond in het dossier (zie paragraaf 4 van dit advies).

8. De commissie heeft geen opmerkingen bij het inhoudelijk dossier.
9. Op basis van bovenstaande opmerkingen geeft de commissie een gunstig advies voor de voorlopige bescherming van herenwoning Dhanis.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt
Voorzitter